

Vrijgelaten en vrij

WoordStudie

‘Want de slaaf die in de Heer geroepen is, is een vrijgelatene van de Heer; evenzo is de vrije die geroepen is, een slaaf van Christus’.

1 Korintiërs 7:22

In de geciteerde tekst worden bepaalde woorden letterlijk en figuurlijk gebruikt. De woorden ‘slaaf’ en ‘vrije’ zijn letterlijk gebruikt; het woord ‘slaaf’ is de tweede keer figuurlijk gebruikt. In de stad Korinte, in Paulus’ tijd de hoofdstad van de Romeinse provincie Achaia (Griekenland), bevonden zich naast vele vrije burgers ook veel slaven. Dat was een heel normale situatie in het Romeinse rijk. Dus ook in ‘de gemeente van God die in Korinte is’ (1 Kor. 1:1), waren er zowel slaven als vrijen. Dat was een belangrijk verschil als het gaat om de maatschappelijke positie, maar in de gemeente mocht dat geen rol spelen, om de reden die Paulus in de hierboven geciteerde uitspraak geeft. Daar zegt hij dat een letterlijke slaaf tegelijk een vrijgelatene is, en een vrije een slaaf. In het gewone leven kon dat natuurlijk niet: men kon slechts één status bezitten, geen twee. Het geheim zit hem natuurlijk in de toevoegingen ‘in de Heer geroepen’, ‘van de Heer’ en ‘van Christus’.

Gewoon omgedraaid?

Heeft Paulus in zijn opmerking de zaken nu gewoon omgedraaid, en iemand die letterlijk een slaaf is een figuurlijk vrije genoemd, en een letterlijk vrije vervolgens als een figuurlijke slaaf getypeerd? Waarbij het woord ‘figuurlijk’ dan moet worden gelezen als ‘in geestelijke zin’? Dat geeft een prima uitleg van de genoemde tekst, maar het is net niet helemaal wat er staat.

Geen twee, maar drie statussen

Er is in 1 Korintiërs 7:22 namelijk niet sprake van twee statussen – slaaf en vrije –, maar van drie: *slaaf*, *vrijgelatene* en *vrije*. Slaven en vrijen komen we, zoals gezegd, vaker in de Schrift tegen, maar vrijgelatenen slechts één keer, en wel in deze tekst!

Wat is een letterlijk vrijgelatene?

Simpel gezegd is een vrijgelatene (Gr. *apeleutheros*) iemand die doorgaans eerst slaaf geweest was, en vervolgens om welke reden dan ook door zijn meester was vrijgelaten. Een vrijgelatene was dan ook geen slaaf meer, maar had nog niet alle rechten van een vrije, oftewel van een vrijgeborene. Dat gold pas voor zijn kinderen. Zijn ex-meester was nu geworden wat de Romeinen zijn *patroon* noemden, wat de mooie betekenis heeft van ‘als een vader’. Deze patroon werd geacht zijn ex-slaaf (zijn vrijgelatene, oftewel zijn cliënt) te beschermen en te helpen in alle denkbare opzichten. Omgekeerd werd de vrijgelatene geacht zijn ex-meester op diens verzoek praktisch te dienen, of op hem te stemmen in verkiezingstijd. Dit stond overigens nergens zwart op wit, maar toch functioneerde dit systeem heel goed. De Romeinen zeiden dat het gebaseerd was op *fides*, dat ‘trouw’ of ‘vertrouwen’ betekent. De patroon, de ex-meester dus, had zijn vrijgelatene dus eerst gekocht en hem vervolgens vrijgelaten. De status van beiden veranderde, de voorgeschiedenis natuurlijk niet. Kijkt u maar naar de brief aan Filemon. De brief is gericht aan Filemon, rechtmatig eigenaar van Onesimus. Hij zal hem ooit gekocht hebben. Als Filemon gedaan heeft wat Paulus lijkt te suggereren – namelijk Onesimus vrijlaten –, dan is er nog meer gebeurd dan wat door Paulus wordt beschreven. Ze zijn inmiddels al broeders van elkaar geworden. Maar als Onesimus daarna ook is vrijgelaten, is hij ook nog eens de vrijgelatene (oftewel cliënt) van zijn patroon (ex-meester) Filemon geworden!

Wat is een ‘vrijgelatene van de Heer’?

U voelt het wel aankomen. De Heer heeft ons eerst gekocht, namelijk met de prijs van Zijn bloed. Die slavernij waarin wij vervolgens kwamen (de Heer is immers onze Eigenaar!), is overigens de beste die wij ons maar konden denken! Paulus noemt zich diverse keren dan ook terecht en met dankbaarheid ‘slaaf van

Christus', en zo typeert hij in 1 Korintiërs 7:22 ook elke gelovige. Maar wij zijn tegelijkertijd – dat kan alleen de Heer uitdenken! – *vrijgelatenen van de Heer!* Hij mag van ons, Zijn vrijgelatenen (zijn cliënten!) verwachten dat wij Hem vrijwillig en met vreugde dienen. En Hij, de volmaakte Patroon, voorziet ons van

al het nodige en laat ons de vrijheid genieten als vrijgelatenen *van Hem!* En dat alles op basis van Zijn *fides*, Zijn trouw. Maar willen wij Hem niet dolgraag ook van onze kant trouw dienen?

Oude Sporen 2012

